

[Rahbæk Møller]

kommende år. Jeg tror, vi ville have lettere ved at konkurrere med Massachusetts, hvis vi ligesom svenskerne havde 1 mia. kr. ekstra til forskning.

Men o.k., vi snakker kvalitet. Det er svært at finde kvantitative mål for kvalitet. De forsøg, der har været gjort, bygger på de såkaldte situationsindekser, der bestemt ikke må tages som udtryk for den evige sandhed. Men selv med dette forbehold finder vi det bekymrende, at de undersøgelser, der har været foretaget, tyder på problemer med at fastholde kvaliteten af den danske forskningsindsats. Der er indlysende en række forhold, som skal rettes op, hvis vi skal undgå svækkelse af forskningsindsatsen.

Et af problemerne er de svækkede muligheder for ledelse af forskningsinstitutionerne. Gennem en lang årrække er der sket en stadig udhuling af især universiteternes og de højere læreanstalters selvforvaltning. De faste bevillinger er skåret ned, så flere midler må søges udefra – oftest af den enkelte forsker uden megen mulighed for institutionerne for at prioritere forskningsindsatsen.

Problemet med de faldende bevillinger forøges af, at institutionerne ikke kender bevillingernes størrelse blot et år ud i fremtiden. Der angives nok hvert år de såkaldte budgetoverslag, men forskningslederne har for længst fundet ud af, at de ikke har meget at gøre med de kommende bevillinger og derfor ikke kan bruges som styringsinstrumenter. Større ro om bevillingerne – på hvilket niveau de så end måtte befinde sig – er en nødvendig forudsætning for effektiv forskningsledelse.

Dertil kommer en stadig strøm af bureaukratiske tiltag, hvoraf forsøget på edb-styring af forskningen blot er det mest groteske.

Jeg vil ikke frakende de styrende organer ethvert medansvar for denne udvikling. I for mange tilfælde har de kollektive organer opfattet sig selv alene som mødesteder, hvor de forskellige grupper kunne fordele midlerne mellem sig, og har overset, at de også er ledelser med ansvar for strategisk tænkning, personalepolitik osv. Det er ved at ændre sig. Rundt omkring har de styrende organer erkendt, at de også må påtage sig et ledelsesansvar, men de har også måtte erkende, at de var for sent ude. Udefra kommende styring har sat selvforvaltningen ud af kraft.

Det er en udvikling, der kun kan føre nedad. Jo mere institutionernes mulighed for at forvalte sig selv undergraves, jo dårligere går det, og jo mere ser især Direktoratet for de Videregående Uddannelser en mission i at overtage styringen. Derfor må udviklingen vendes. Institutionernes selvforvaltning må genetableres.

Det betyder ikke, at der ikke skal stilles krav til institutionerne, men kravene må ikke have karakter af bureaukratisk detailstyring. I stedet for skal der stilles krav til resultaterne i form af hyppige faglige evalueringer af den forskning og de øvrige aktiviteter, som institutionerne udfører.

Et andet stort spørgsmål er generationsproblemet. En meget stor del af forskningsinstitutionerne er fyldt med folk i nogenlunde samme alder. Det er ikke alderen i sig selv, der er problemet, men det er et problem, at når en gruppe forskere har gået op og ned ad hinanden i 15–20 år uden nogen fornyelse, har de svært ved at inspirere hinanden. Det er netop erfaringen fra de humanistiske forskningscentre, at det gav et vældigt løft at tage folk ud fra deres vante miljøer og sætte dem sammen med forskere fra andre miljøer. Derfor er det vigtigt at skabe flere muligheder af denne art i form af faste eller murstensløse centre, som ministeren også er inde på.

Men det er også nødvendigt at sikre stillinger til nye talenter. For blot at nævne et enkelt eksempel: Niels Bohr Institutet har indlysende haft svært ved at fastholde tidligere tiders standard under de senere års forskningsklima. Men forholdene er ikke værre, end at instituttet har måske verdens bedste gruppe af forskere inden for kaofysik – alle i løse stillinger. Hvis denne gruppe kunne fastholdes, kunne den sikre, at Niels Bohr Institutet forbliver et forskningsinstitut af international klasse. Men instituttet har ingen muligheder for at skaffe disse stillinger.

Dette eksempel er måske ekstremt, men mange steder står der forskere uden for døren, der kunne løfte niveauet gevaldigt, hvis de fik lov. Ministerens svar herpå, nemlig flere forskningsprofessorater, er ikke tilstrækkeligt. Det er givetvis urealistisk at skaffe hele den nævnte gruppe plus alle de andre professorater rundt omkring. Vi bliver også nødt til at skaffe flere lektorater, hvis opgaven skal løses. Jeg ved, at vi taler om penge, men vi taler også om den må-